

Ametiühendusline kuutiri

Ilmub kord kuus.

Toimetuse ning talituse aadress: Lembitu 4, krt. 4, Tallinnas.
Vastuvõtmine igal kesknädalal ja reedel kella 6-7 õhtul.

Nr. 5

Juuni. 1924.

Nr. 5

Töölisühijuste organiseerimisest ja töökorraldusest.

J. Piiskar.

Tänapäeva ühelt tähtsamaks ülesandeks meie tööliskümises on — **töölisühijuste asutamine**, eriti just **maatöölise organiseerimine**, sest praegu tegutsesid ainult mõned üksikud maatöölise ühijused, kes on pääsnuud sulgumisele. Si ole jellepärast mististi ülearune puudutada mõnd küsimust töölisühijuste organiseerimise ja nende töörafenduse ning ligemate ülesannete alalt.

Maatöölise organiseerimine on ühendatud teatavate eriliste raskustega: maa kaugus, ruumide puudus, elukutsede mitmekesisus, vähe arenenud kassiteadmus, juhtivate jõudude vähesus, surve tööandjate poolt jne. annavad emmast takistawalt tunda. Kuid kõigist neist raskustest peab üle saama ja saadaksegi, kui asjast tõsiselt kinni hakatakse ja toimikatake seniseid kogemusi ning kohalikka olusid arvesse wõttes.

Kõige pealt — **uute töölisühijuste tegevuspiirkond ei tohiks olla liig väike**. Meil, kus rahwas wõrdlemisi õredalt elab, raskendab awaram tegevuspiirkond küll ühijuse üldkoosolekute pidamist ja kooskäimist ülbje, kuid wäikeses piirkonnas leidub vähe liikmeid, weel vähem agaramaid juhtiwaid seltsimehi, ühijus jääb paratamatult nõrgaks nii waimliselt kui aineliselt ja ei suuda siis ka midagi ära teha, waid hakkab kiratsema.

Töölisühijuse liikmeks — kogu kohalik töörahwas: palgatöölised ja teenijad, käsitöölised, kalurid, poppid, wäikerentnikud jne. Minult sel teel suudetakse luua elujõulisi töölisühijusi meie oludes. See seisukoht eeldab aga, et **töölisühijused ei tohi muutuda mõne poliitilise partei osakondadeks**. Tehakse seda, siis sunnitakse eemale jääma kõik poliitiliselt teistiti mõtlejad, nagu me seda nägime wiimajel ajal, kus töölisühijuste juhtimist taheti korraldada kommunistide taktikepi järel. Samuti ei saa heaks kiita kommunistide katset — kõr-

waldada maatöölise ühijustest kõik mittepalgatise ja muuta ühijused seega puht palgateenijate ühijusteks. Tegelik elu on näidanud, et meie praegustes oludes wäga jagedasti tööliskümises kõige agaramalt töötawad just need töörahwa kihid, kes nii wäga tööandjatest ära ei ripu, nagu taluteenijad.

Kui aga töölisühijuste tegevuspiirkonnad wõetakse awaramad ja ühijuste ümber piilitakse koondada terwet kohalikka töörahwast, siis järgneb siit iseeneest — **tööjaotus töölisühijuste tegevuses**. Ühijuse juhatuse omas terwes koosseisus ei saa ega jõua tarwiliku hoole ja tähelepanuga silmaspidada iga üksiku kutse filmapilgu tarbeid. Tema hoolets peab olema ühijuse tegevuse üldine juhtimine ja laialisema ulatusega kawatuste teostamine. Erikutsede erihuwide eest hoolitsemiseks **tulewad asutada erijektisioonid wõi toimkonnad**. Nii wõiks esimeses järjekorras tulla kaalumisega kohalikka olusid ja ühijuse liigete koosseisu silmaspidades: põllutöölise, käsitöölise, poppide ja wäikerentnikkude, kalurite, noorsoo, naistöölise jne. jektisioonide asutamine. Nende jektisioonide hoolets oleks ka wastawa kutseala töölise organiseerimine, nii ühijuse liigeteks kui ka wõitlusjeks oma elujärje parandamise eest. Sarnased, wõrdlemisi perekad ja tugewad ühijused, kus iga kiht on rakendatud tööle oma otsekoheste ligemate kutsehuwide alal, suudaksid oma liigete heaks igatahes palju rohkem ära teha, kui wäikesed mõnekümneliikmelised erikutsede jaoks loodud ühijused, mis töötawad igati omaette.

Edasi — jagatagu ühijuse tegevuspiirkond ringfondadeks ja walitagu igasse ringfonda **usaldusmees**, kelle ülesandeks oleks: uusi liikmeid wõita, liikmemaksu koguda, igajuguseid teadaandeid ja kutseid liigetele teatavaks teha ja kätte toimetada, kohalikkudest wäärnähatus-

test ühise juhatusle teatada, ajalehede tellimisi vastu võtta jne.

Suurematel ühistel peaks peale muu leiduma ka võimalusi — **asjaajajaid ametisse panna**. Raugelt suurem osa senistest maatööliste ühistest kiratseb just kohaste tegemjõude puudusel. Juhatusle liikmed elavad laiali: neil puudub aeg jagedasti kooskäimiseks, samuti ka oskus ja vilumus asjaajamises. Tullakse küll vahet vahel kokku, arutatakse päevaküsimusi, tehakse otsusigi, aga pole seda, kes neid täide viima asuks ning kes päevakorrade tulemaid küsimusi ette valmistaks. Nõrgi jooksvat asjaajamist ja arvepidamist ei suudetud tarvilikult korras hoida. Teiste maade kogemused näitavad, et ei saada läbi ilma asjaajajata-sekretäärita. Muidugi tuleb temale ka tööle vastav taju maksta.

Kust võtta sarnaseid jõude? Meid tuleb hakata ette valmistama. Kui juba teatav hulk ühise juhatuse piirkonnas olemas, tuleb korraldada nende juhtivatele jõududele, eriti aga just asjaajajale **ühiseajajali kurjusti, loenguid ja nõupidamisi** asjaajamise puutuvate küsimuste selgitamiseks ja sellekohaste juhtimõõride väljatöötamiseks. Tulevikus, kui on juba loodud vastav keskeorganisaatsioon, tõuseb päevakorrade muidugi **instruktor-revidendi** küsimus.

Ruumide puudus ja aineiline kitsikus on seni olnud väga laialdasel määral talistuse ühiste arenemisele. Ka ligemas tulevikus pole siin suurt paranemist oodata. Töölismajade võrk peab paratamatult jääma kaugelema tuleviku unistuseks. Kus töölisühimad omavalitsustes suurem mõju, seal saadakse malla- ja koolimaju wabal ajal tarvitada. Väga mitmel pool aga ei pääse töölisühised neisegi — parempoolsete armust. Kuid ka siin peab asi muutuma. Elujõulise töölisühingu piirkonnas saavad töölised omavalitsustes tingimata väärikale ehituse ja suudavad seega avada eeltähendatud ruumide ukseid. Ühtlasi tuleb sobida lepinguid haridus- ja teiste mittepoliitiliste seltsidega ruumide kasutamise kohta. Nõgatahes tuleks leida mõni väikesegi ruum lugemislaua ja juhatusle, komisjonide ning toimkondade koosolekute jaoks.

Tuluaalikaid (peale liikmemaksude) on samuti raske leida. Senistest ühistest suutis ainult väiksem arv korraldada maksu-

lisi ettevõtteid: pidud, kontsertmiitingud, väljajõidud, aastapäevad jne., mis andsid mõningaid sissetulekuid ühise kasuale. Ka tulevikus peaks kasutama samu abinõusid, kus see võimalik. Kui juba enam areneb töölise ühistegeeliste asutuste võrk (ja seda tuleb arendama hakata), siis muidugi avaneb ühistel võimalus toetust saada neilt asutusilt.

Oma tegemuskavasse peavad ühised võtma — peale majanduspoliitiliste klassivõitluse ülesannete — esimeses järjekorras **oma liigete klassiteaduse tõstmise hoogja selgitustöö abil**. Tuleb kõige pealt korraldada selgitavaid **kõnekoosolekuid** rahvarikkimates kohtades ühise piirkonnas. Edasi peakid järgnema **loengud ja ühiseajajali kurjusted**, kus käsitamisele võetaks, näituseks: töölisküsimine sise- ja välismaal, töölise ühistegeeline, hariduslik, karstuse, spordi jne. liikumised, omavalitsuste ülesanded töölisklassi seisukohalt, haridus- ja hoolekande poliitika, tööpuidus ja selle vastu võitlemine, töölise kinnitus- ja abiandmise korraldused meil ja mujal, palgavõitluse meetodid jne. jne.

Kurjusted ja loengud tuleksid korraldada muidugi nii, et neist suurem hulk kohalike töölisühise liikmeid osa võtta saab. Lektoriteks kutsutagu asjatundjad. Sarnane töö oleks ettevalmistuseks **töölise rahvaõliloolidele**, misjuures asutused väga heade tagajärgedega töötavad eeskätt põhjamaade — Soome, Skandinaavia — töölise keskel. Meie seniste ja praeguste kooliolude juures on sarnane selgitav haridusline töö veel mitu korda tähtsam ja vajalikum.

Meil on vaja teha väga palju töist ja raske tööd, enne kui jõuame klassiteadlikuni ja elujõuliseni töölisküsimiseni, mis suudab hakata võimja käega teostama töölisklassi suuri ajaloolisi ülesandeid. Selles töös on tähtis osa töölisühistel. Sellepärast tuleb viivitamata asuda neid looma.

Jagajuseid nõuandeid suusõnal ja kirjaliselt, ühiste põhikirju ja tarbekorral kõnelejaid saab spetsialistlike parteide büroo kaudu, mis asub ajaleht „ühenduse“ ruumides — Tallinn, S. Brooksmägi nr. 4. Tööle siis kõik kohalikud agaramad seltsimehed! **Weel käesolema aasta jooksul — sulutud töölisühiste ajamele uued!**

Rutseühised saate tegemusaruandeid, peakoosolekute kirjeldusi ja teateid tööolude ning juhatusle tähtsamate kavatsuste kohta.

Rahvuswaheliste kutsefektariaatide konverents ühes Rahvuswahelise Ametiühifuste Liidu juhatusega.

Päew enne ametiühifusliku Internatsionaali 3 kongressi algust, pidasid Wienis oma konverentsi Rahvuswahelised kutsefektariaadid ühes Ametiühifusliku Internatsionaali juhatusega. Päewakorras olid Ametiühifusliku Internatsionaali Büroo ettepanekud organisatsiooniliste wahefordade kohta Ametiühifuste Internatsionaali ja Rahvuswaheliste kutsefektariaatide wahel. Juba nowembri istungil wõeti ühel häälel sellest ettepanekust 4 punkti wastu, nimelt: 1) Rahvuswahelised kutsefektariaadid wõtawad küllalistena osa Ametiühifusliku Internatsionaali kongressi istumistest; 2) Jga kahe aasta järel peetakse rahvuswahel. konverentsi; 3) Ametiühifusl. Internatsionaali juhatuse walitakse 3 Rahvuswaheliste kutsefektariaatide esitajat hääleõigusega; 4) Üldistes küsimustes on Rahvuswahelised kutsefektariaadid kohustatud lõpuks otsustama mitte enne tegema, kui neis küsimustes enne nõu peetud ei ole Rahvuswahelise Ametiühifuste Liiduga.

Esitatud olid Rahvuswahelistest kutsefektariaatidest: mäetöölised, weotöölised, metallitöölised, kübarategijad, ehitustöölised, nahatöölised, eraametnikud, postiteenijad, litograafid, maitseainetetöölised, maatöölised, wabrikutöölised, awalikafutuste teenijad, maalrid, raamatufõitjad, riietewalmistustöölised, puutöölised, kiutöölised ja trükitöölised.

Esimesel kahel päewal kinnitati nowembri otsused. Mõned sekretariaadid, nimelt weo-

töölised, metalli- ja maitseainete tööstustöölised sekretariaadid tõstsid üles küsimuse seiskoha kohta Wene organisatsioonide juhtes. Kuigi taktilistes küsimustes oli mõtete lahkuminekuid, — oli kõigi seisukoht ühes asjas üksmeelne, nimelt, et püsima peab kindel üksmeel kutsefektariaatide ning Rahvuswahelise Ametiühifuste Liidu wahel. Wastaw resolutsioon, mis esitati postiteenijate poolt, wõeti ühe erapooletu (mäetöölised) juures kõigi teiste häälega wastu:

„Rahvuswaheliste kutsefektariaatide konverents 31. mail ja 1. juunil 1924. a. kinnitab, et ainukeseks Rahvuswaheliseks Ametiühifuste Liiduks kõigile ametiühifustele on ainult Rahvuswaheline Ametiühifuste Liit Amsterdamiis.

Rahvuswahelise Ametiühifuste Liidu ja Rahvuswaheliste kutsefektariaatide konverentsi otsused 9. ja 10. nov. 1923. tunnistatakse organisatsiooniliste juhtnõrdradena. Kui Rahvuswahelised kutsefektariaadid peaks sunnitud olema neist reeglitest kõrwale kalduma, siis soovitatakse neile ennem ühendusse astuda R. A. Liidu juhatusega wõi wähemalt R. A. Liidu Büroo ja kutsefektariaatide esitajate konverentsiga.“

Rahvuswahelise Ametiühifuste Liidu juhatuse waliti: Fimmen (weotöölised poolt); Smit (eraafutuste teenijate sekretariaadist) ja Cook (mäetöölised sekretariaadist). Etäitjaks: Maier (postiteenijatele); Dißmann (metallitöölised) ja Brey (wabrikutöölised).

Rahvuswaheline Ametiühifusline naiskonverents.

Samuti päew enne Ametiühifusliku Internatsionaali kongressi pidasid Wienis oma konverentsi ametiühifuste naistöölised.

Esitatud olid Belgia, Inglismaa, Jugoslaavia, Tschehoslowakkia, Saksamaa ja Austria naistöölised — kokku 44 esitajat.

Rahvuswahelise Ametiühifuste Liidu esitajaks oli sekretäär Sassenbach. Juhatajaks waliti seltsiline Anna Boschek. Päewakorras olid järgmised küsimused: 1) Kuidas kõige paremini naistöölisi koondada ametiühifustes? 2) Üksikute maade ametiühifuste Liitude seisukoht rahvuswahelise küsitöölised Liidu kohta? Nende küsimuste kohta wõeti wastu järgmine ühine resolutsioon:

„Rahvuswahelise ametiühifusliku naistöölised konverents, kes koosneb üksikute maade Liitude ning R. A. Liidu esitajast, omal istungil 31. mail 1924. a. Wienis, ühineb Rahvuswahelise Ametiühifuste Liidu seletusega, et ta

walmis on: 1) tarwiduse järel kokku kutsuda iga kahe aasta järel ärapeetawa Ametiühifuste Internatsionaali kongressi eel naistöölised konverentsi; 2) kaalumisele wõtma ja wälja töötama juhtnõrdrid, naistöölised komitee afutamisküsimuses, kes koos töötaks Rahvuswahelise Ametiühifuste Liiduga; 3) kaalumisele wõtma, et ametisse panna eri naissekretääri kihutustööks naistöölised seas.

Konverentsi esitajad wõtawad teatavaks üksikute maade aruanded ning lubawad oma organisatsioonile selle üle informeerida. Nemad peawad oma kohuseks eriti tegewad olla kihutustööks naiste seas, et tõsta naistöölised osawõttu ametiühifustest.“

Lõpuks awaldab juhataja Anna Boschek head meelt, et konverents täies üksmeeles töötanud on, ja kõik osawõtjad ühisel seisukohal asusid, et naistöölised peaksid astuma ühistesse ametiühifustesse meestöölisedega.

Ametiühisusliku internatsionaali 3. kongress.

2. juunil kell 10,30 hommiku awati Wienis pidulikult ehitatud kontserthoones 3. rahvuswaheline ametiühisuste kongress. Kuigi weel kõik ehitajad ei ole kohale jõudnud, on jiski juba 22 maa poolt 130 esitajat awamisel. Esitatud on: Austria, Belgia, Bulgaaria, Daani, Hollandi, Hispaania, Inglismaa, Itaalia, Jugoslaavia, Kanaada, Läti, Luxemburg, Põhja-Aafrika, Palestiina, Poola, Prantsusmaa, Rootsi, Rumeenia, Saksamaa, Schweits, Tšehhoslowakkia ja Ungari.

Juhatajana esines Rahvuswahelise Ametiühisuste Liidu abijuhataja Mertens, kes rääkis R. A. Liidu tegewusest wiimastel aastatel, eriti abiandmisest austrialastele, Ungari boikotist, abist Wene näljahädalistele ja lõpuks abist Saksa ametiühisustele. Peale selle, kui ta meele tuletas rõõmustava nähtusena Inglise töölislaskijate ja wiimase valimised mitmel maal, kus sotsialistid mõitnud, pani ta ette, walida kongressi juhatajaks Pucelli, Inglise ametiühisuste Liidu esimehe.

Pucell toonitas omas kõnes eeskätt tööliste ühinemise ja ühtehoidmise tarwidust.

Enne päewakorra juure asumist tuletas sekretäär Dudgeest meele surunud seltsimehi Hanush (Austrias), Bueg (Jugoslaawias) ja Bruens (Holland), kelle mälestust kongress ülesõusmisiiga austas.

Sellele järgnesid terwitused: Domes — Austria ametiühisuste komisjoni nimel; Dr. Bauer — Austria sotsialdemokraatlike partei nimel; Dr F. Adler — Sotsialistliku töölisinternatsionaali nimel; Dr. Karl Renner — ühistegelise Internatsionaali nimel; B. Voogt — Töölisnoorte Internatsionaali nimel ning Seib — kui Wiener linnaeapa, wiimane ütles südamliku teretulemast tööliste ametiühisuste rahvuswahelisele kongressile Wienis.

Peale lõunat 2. juunil ajub kongress 3. päewakorra punkti juure: Juhatusse aruaine — kannab ette J. Sasjenbach (sekretäär). Sasjenbach annab lühikese ülewaate juhatusse tegewusest wiimase 2 aasta kestel.*) Läbirääkimiste ajal tõstab Bramley (Inglise ametiühisuste Liidu sekretäär) küsimuse Wene ametiühisustega sidemete loomise kohta. Tema arwab, et on ebaloomulik, kui Inglise töölispartei walitus ja Wene Nõukogude walitus läbirääkimisi peawad, kuna töölisorganisatsioonid kooswõitlemiseks ühist piinda ei leia. Soowitab uuesti alata läbirääkimisi Wene ametiühisustega. Jimmen (Rahvuswahelise Trans-

port-föderatsiooni sekretäär) toetab Bramley ettepanekut. Ta toonitab, et meotöölise föderatsioon ammu juba ses sibil töötab, et Wene töölisühisustega lähene mist luua. Sama sibi jaawutamiseks peeti Berliinis konverents ühes wenelastega. Ja kuigi Rahvuswahelise transporkliidu nõukogu selle konverentsi otsuseid ei kiinitanud, on ometi üldine arwamine, et ühinemise poole tuleb püüda. Ja kui meotöölise Rahvuswaheline Liit seni Wene organisatsioon ei ole vastu mõtnud, siis sellepärast, et te arusaamatusi ei tahtnud tekitada Rahvuswahelise Ametiühisuste Liiduga. Loodab, et inglaste ettepanek vastu mõetaks. Grassmann (Saksamaa) on arwamisel, et inglaste ettepanekut ei mõdi vastu wõtta seni, kui wenelased oma laimuse ja wõltsimispolitikat tööliskumises jatkawad. Rahvuswaheline Ametiühisuste Liit on alati püüdnud Wenemala ülesehitamiseks kaasa aidata, kuid wenelaste autu teguwii si pärast ei saa nendega koos töötada.

Mertens räägib Belgia delegatsiooni nimel ja samuti on inglaste ettepaneku vastu. Jimmen tõendas, et tagurkus ikka tugewamaks muutub ning sellepärast ühinemist töölisridades enam tarwis on kui kunagi enim. Kuid töölisridasi lõhgunud on just punane ametiühisuste internatsionaal ja sellepärast ei teeks uendega ühinemine mitte tööliskumist tugewaks, maid tooks uusi killustamisi. Igal pool on wenelased organiseeritud tööliskumist lõhgunud, nii näiteks, kui Wene organisatsioonid mõeti vastu Rahvuswahelise maitseainete tööstustöölise sekretariaati, siis kirjutas kobe Wene ametiühisuste häälekandja, et tarwis on kommunism wiia selle sekretariaadi ametiühisustesse. On Inglise ettepaneku vastu. Nygaard (Daani) on wenelastega läbirääkimiste vastu seni, kui wenelased jatkawad kibutusdõõd Amsterdami Internatsionaali vastu ja püüwad oma killustamistaktika juures. Thorne (Inglismaa) leiab ka, et Wene ametiühisuste manöwreid ei saa õigeks pidada, kuid sellegipärast tuleks püüda ühist piinda leida. Teatab Inglise delegatsiooni nimel, et nad tegewusaruandele vastu hääletawad, kui nende ettepanek tagasi liikataks.

Järgmine päewakorra punkt on: Organisatsiooniline side Rahvuswahelise ametiühisuste Liidu ja Rahvuswahelise kutse-sekretariatide wahel. Referendiks on Dudgeest. Ta annab ajaloolise ülewaate nende mõlemate Internatsionaalide suhete kohta ja toetab ettepanekut, et Rahvuswahelise Ametiühisuste Liidu juhatusse walitaks 3 Rahvuswahelise

*) Kõikwõtte juhatusse aruandest toome edaspidi. Toimetus.

kutsesekretariaatide ehitajat otustawa häälega. Mis puutub wenelastesse, siis on Rahvuswahelise Ametiühijuste Liidu usjed neile alati lahti olnud. Juba 1919. a. wõeti wastu resolutsioon wenelaste joodustujeks. Ja kuigi praegu erandina wõimalik on Wene organisatsioonine wastu wõtta, siis peab püsima põhimõte, et ametiühijuste ühistummet ei tohi lõhkuda.

R. A. L. Büroo teeb ettepaneku, et komisjoni istangust, kus see küsimus arutusele tuleb, Rahvuswaheliste kutsesekretariaatide ehitajad wõiksid osa wõtta. Ettepanek wõetakse 13 häälega 4 hääle (Inglismaa, Belgia, Prantsusmaa, Holland), wastuiseisumisel wastu.

Pärast komisjonide walimisi lõpeb koosolek.

3. juunil pärast lõunat tuleb päewakorra 8 punkt arutusele: Rahvuswaheline Sotsiaalseadusandlus — refereerib D u d e g e e s t (R. A. L. sekretäär). Tema juhib tähelepanu sellele, kui kiiresti sõjaajast peale on arenenud sotsiaalseadusandlus. Kui käesolewal aastal peaks ära otustatama sõjakahjude taastumisküsimus, siis on loota suuremat tööstuslikst tõusu. Meie peame kõik selleks tegema, et tagurkuse lainele juudaksime wastu panna. Ettepanud programm tugeneb Berni programmile 1919. a. Muult.üks tähtis punkt on juure lisatud — forteriküsimus. S m i t (eraasutuses teenijad) toonitab, et etteandes ehitatud juhtnõbrid puudutawad peaaugjalikult kehatõllisi. Ta soowiks näha ka erilist tähelepanu juhtimist peaga töötawate palgaliste huwidele.

B r a m l e y (Inglismaa) teatab, et Inglise delegatsioonile on ettepanek wastu wõetaw, kui alus laiaulatuslise sotsiaalseadusandluse kawa arendamiseks. Ettepanekus puuduwat nõue riigistada tööstust ja kaewandusi.

Ettepanekud antakse komisjoni.

Päewakorra 9. punkt: Rahvuswaheline wõitlus sõja ja militarismi wastu — refereerib J o u h a u g. D'U r a g o n a (Itaalia) toonitab, et Jouhaug referaat näeb ette teatawast juhtumistel üldstreiki. Tema leiab, et tähtis on, et proletariaat kõik teeks, mis tema wõimuses, et uut sõda ära hoida. Paneb ette resolutsiooni, mis komisjoni antakse. Kümnes päewakorra punkt: Wõitlus 8 tunni tööpäewa eest — refereerib M e r t e n s, kes muu seas ütleb, et ettemõtdjad alati toonitawad, et 8-tunnine tööpäew wähendab produktiooni, ja et mujal mail tehtawat enam tööd. Kõneleja tõrjub tagasi need wäited ja näitab eriti, et paremate sisseeadete ja korralduse juures kaswab tööwiljakus 8 tunni tööpäewa juures. B u o z z i (Itaalia) näitab, et töölliste kutsealine hari-

dus sõjast saadik tagurpidi on läinud, samuti walmistab palju raskesti tooresaine küsimus. Peaks tõsijelt kaalumisele wõtma töölliste kaasotustamisküsimus wabriku juhatuses, kusjuures wahet tuleb teha kaasotustamise wahel töölliswahelkordade kohta ja tööstusjuhtimise kohta juhatuses. Ka see küsimus antakse komisjoni.

5. juuni üldkoosoleku päewakorras on komisjonide ettepanekud. D u d e g e e s t kannab ette komisjoni waielused Rahvuswahelise Ametiühijuste Liidu ja Rahvuswaheliste Kutsesekretariaatide ja R. A. L. juhatuse ühijel me loomise asjus. Otustatakse wastu wõtta resolutsioon, mis 30. mail j. a. ärapeetud Kutsesekretariaatide ja R. A. L. juhatuse ühijel konverentsil wastu wõeti,*) et 3. R. Kutsesekretariaatide ehitajat nimetatakse R. A. L. juhatuse. Peale selle kannab ette Dudgeest seletuse, mis Kutsesekretariaatide ehitajad, kes komisjoni töödest osa wõiksid, ühel häälel teatawaks tegid.

Rahvuswaheliste Kutsesekretariaatide ehitajate seletus.

„Rahvuswaheliste kutsesekretariaatide ehitajad teatawad, et nad tarwilikust peawad Rahvuswahelise Ametiühijuste Liiduga koos töötada ja sellepärast hääletawad nad lõike poolt: „Kui Rahvuswahelised Kutsesekretariaadid peaks jumiitud olema neist reeglitest kõrwale lalduma, siis soowitatakse neile ennem ühendusse astuda R. A. Liidu juhatusega, wõi wähemalt R. A. Liidu büroo ja 3. Kutsesekretariaatide ehitajate konverentsiga, kes mõttes, nagu see juhtnõbridest Kutsesekretariaatidele ära tähendatud.“ (Need juhtnõbrid määrwad ära, misjagustel juhtumistel R. A. Liiduga ühinenumd riikide tööllisorganisatsioonid wõiwad astuda R. Kutsesekretariaatide liikmeks.)

Dudgeest toonitab weel, et see uus organisatsiooniline side tõelise ühise wäeriuma loob rahvuswahelises tööllisliikumises. Järgmisena tuleb arutusele Rahvuswahelise Ametiühijuste Liidu seisukoht rahvuswahelise tööllisliikumise kohta. Komisjoni poolt ettepanud resolutsioon wõetakse ilma waielusteta ühel häälel wastu.

Resolutsioon ametiühijussliku Internatsionaali ja rahvuswahelise tööllisliikumise kohta.

Ametiühijussliku Internatsionaali seisukoht rahvuswahelises tööllisliikumises oleneb temasse kuuluwate liitude põhimõttelikest ja taktilikest piiridest.

*) Waata eespool: „Rahvusw. Kutsesekret. konverents ühes R. A. L. juhatusega.“

Ametiühijuste ühiseks eesmärgiks on töölisklassi majandusliku ja sotsiaalse olukorra parandamine organiseeritud omaabi teel. Riiklikud reformid ja töökaitse seadusandlus aitavad ametiühijuste tegemise mõju suurendada, selle tagajärge kindlustada ja töölisklassi võitlust palgaorjuse kaotamise eest ja kapitalismi vastu kergendada.

Võitluse kõrval oma majandusliku ja sotsiaalse olukorra tõstmise ning majanduslikus elus kaasaõnnelemise õiguse eest peavad töölised võitlema ka oma poliitiliste vabaduste ja otsuseõige mõju eest riikliku elu juhtumisel. **Selle poliitilise võitluse juhtimine on poliitiliste töölisparteide ülesanne.**

Ametiühijused kui töölisklassi majanduslikkude huvide kaitstjad peavad küll niipalju kui seda nõuab nende ülesannete täitmine, ka riigipoliitika peale mõju avaldama, nii — kui seda teevad tööandjate organisatsioonid. Sellega ei astu nad aga mitte ühegi poliitilise partei teenistusse ja ei või oma tegemist ühegi partei otsusele aravõtta. **Ametiühijused peavad olema iseseisvad.**

Kõigist poliitilistest parteidest on seni sotsialismi ja demokraatiat tunnustavad töölisparteid ametiühijuste nõudmisi parlamentides kõige agaramalt esitanud ja kaitunud. **Sellepärast seisavad sotsiaaldemokraatlikud töölisparteid ametiühijustele kõige ligemal.**

Kommunistlikud parteid püüavad kätte saada üldvõimu ametiühijuste üle. Nad tahavad ametiühijusi juhtida kommunistliku Internatsionaali ettekirjutuste järel ja katuda organiseeritud töölisklassi oma parteiliste sihtide jaoks. Töölisklassi ametiühijuslikust võitlusest nad ei hooli, ja ei pörka tagasi ühegi abinõu eest ametiühijusliku liikumise halvamisest. Mitmesuguste maade killustatud ja nõrgendatud töölisklassid ning selle tõttu tugevnenud poliitiline ja majanduslik tagajätkumine on peaaegu kogu kommunistide teene. Kommunistliku Internatsionaali poolt loodi Vene Profintern just selleks, et võidelda rahvusvahelise ametiühijusliku liiduga ja seda hävitada.

Kõigi teiste maade ametiühijused on sunnitud enesekaitse abinõud tarvitusele võtma. Nad peavad energiliselt võitlema kommunistide killustamispoliitika vastu ja sellega aitama kindlustada töölisklassi paremat võitlusvahendit reaktiooni ja kapitalismi vastu.

Ametiühijusliku Internatsionaali ülesandeks on kõigi maade ametiühijusi toetada võitluses eeltähtselt ülesannete eest. Ta peab virgutama ja kaitsvatama töölisklassi ühistest huvidest arusaamisest ning kaasa mõjuma ühtlaste juhtumiste läbi viimiseks terves ameti-

ühijuslikus liikumises. Tema eriliseks kohuseks on alaliselt tegutseda ja mõjuda kõigi maade töölise ühinemiseks.

Läbiarvatused punkt 9 kohta. — Rahvusvaheline võitlus sõja ning militarismi vastu — kestab hominiku koosoleku lõpuni, ning õhtuse koosoleku kestel. Võetakse vastu ühel häälel elava heakskiitmise saatel **Den Tilletti** ja **Louhaury** kõnede järel järgmine resolutsioon.

Resolutsioon sõja ja militarismi vastu.

Kongress tuleb meele kõigile organiseeritud töölisele nende kohused sõja vastases võitluses: takistada sõjariistade ja sõjaväerühmade valmistamist, samuti ka sõjamaterjalide vedu, majanduslik boikott ja üldstreik.

Kongress rõhutab, et kõigi maade ametiühijuste kohuseks on järelejätmata kihutustöö abil kõrvaldada rahvastevahelist vihavaenu ja kaasa töötada uue rahvusvahelise organisatsiooni loomiseks, mis toetaks rahvaste vastastikuse toetuse, rahvusvahelise õiguse ja fundusliku vahetuse peale.

Selles aratundmises, et rahvaste üldine hea käekäik saab kindlustatud ainult üldise sõjaväerühmade vahendamise teel, tunnustab kongress tungivalt tarvilikuks kontrolli sõjariistade ja sõjamuuna tööstuse kui ka sõjamaterjaliga kauplemise üle ja rahvusvahelise konverentsi kokkukutsumise, et ettevalmistada ja läbi viia üldist sõjamaterjalide valmistamise ja nendega kauplemise keeldu.

Kongress kohustab Ametiühijusliku Internatsionaali bürood katkema senist sõjaväerühmade kihutustööd hulkade, eriti aga töölisklassi ja naiste hulgas, et tõendada rahu katkestamist hulkade ja kutsud üles kõigi maade töölise võimale osa võtma 21. sept. sõjaväerühmade päeva demonstratsioonidest.

6. juunil enne lõunat tuleb arutusele — Sotsiaalseadusandlus. **Smit** (eraasutustes teenijad) kannab ette komisjoni seisuks, kes üldvõttes Dudgeesti ettepanekutega päri oli. **Smit** teeb mõned vähemad parandused ning paneb kaalumisele küsimuse, kas ei peaks loovutama läbi viimiseks perekonna palke ning laste toetusrahastid. Inglise delegatsioon paneb ette ka natsionaliseerimisküsimust programmi mahutada. Kuigi **R. U. L.** nõuab ettevõtte riigistamist, ei pidanud kongress tarvilikuks seda nõuet sotsiaalseadusandluse programmi mahutada. Ühel häälel võeti ette pandud programm vastu. **Edasi** võeti vastu samuti ühel häälel järgmine resolutsioon:

„Rahvusvaheline Ametiühijuste kongress Wienis võtab teatavaks suure sotsiaalpoliitilise võidu, mis suuremas osas maades korda on läinud võtta pagaritöölistel seadusandli-

mõju omandavad kui seni. Ettepanekud võetakse ühel häälel vastu.

Järgmisena refereerib *Mertens* 8-tunnilise tööpäeva kohta komisjoni seisukohti. Komisjon on üksmeelsel seisukohal, et kõik peab tehtama, mis tööliiklasklassi mõimuses, et 8-tunnilist tööpäeva kaitsta. Edasi tuleb teda neil mail maksma panna, kus ta veel seadusandlikel teel maksma ei ole pandud. Komisjon peab jeda küsimust nii tähtsaks, et ta palub *Mertensi* ettekameti ühes läiendustega ning resolutsioonidega eriraamatuna välja anda.

Resolutsioon võetakse ühel häälel vastu.

Resolutsioon 8-tunnilise tööpäeva kohta.

Kongress kiidab heaks seniised jammud 8-tunnilise tööpäeva kindlustamise eest võitlemisel ja rõhutab, et järelejätmata võitluses 8-tunnilise tööpäeva ja 48-tunnilise töönädala eest tuleb asuda ettevalmistama üldist rahvusvahelist sõjakäitu järgmise kawa alusel: 8-tunnilisest tööpäevast kinnipidamine, kus see maksmas, kadumalainud jaavutuste uuesti kättevõitmine, 8-tunnilise tööpäeva kättevõitmine kõigil neil mail, kus see veel ei ole maksma pandud, Washingtoni sellekohase konventsiiooni ratifitseerimine (kinnitamine) ja lõpuks Saksa-Prantsuse vaheline heakstege misse küsimuse lahendamine.

Selle kawa teostamiseks peab ametiühijuslik Internatsionaali büroo astuma ühenduse ühiskute maade organisatsioonidega, et selgitada iga maa võimalusi ja määrata sellele vastavalt omad sammud.

Rahvastunnilise tööpäeva läbi viimiseks neil mail, kus see seni veel puudub, pöörab kongress eriti veel Prantsuse ja Inglise tööliisorganisatsioonide poole, et need kõik oma mõju tarvitusele võtaks 8-tunnilise tööpäeva maksmapanemiseks tähendatud riikide mõjuavaldustes asumaades.

Maksma 8-tunnilise tööpäeva kindlustamise suhtes on kõigi maade ametiühijuste liitide ja neisse kuuluvate ühijuste kohujeks kollektiivlepingute sõlmimise puhul tagasi liikata kõik kättevõidavad ettepanekud, mis sihitud selle tähtja jaavutuse vastu.

Heakstege misküsimuses, mille lahendamiseft oleneb Euroopa uuesti ülesehitamine ja rahulik arenemine, kohustab kongress bürood kõik tegema, mis võimalik, et lõpulikku kokkuleppele võetaks tingimused, mis kindlustaksid ja kaitseksid Saksa tööliisi.

Kongress teeb ülesandeks ametiühijusliku Internatsionaali büroole asuda käsitäes sotjialistliku Tööliisinternatsionaaliga korraldama üldist kätutustööd ja võitlust Washingtoni 8-tunnilise tööpäeva konventsiiooni kinnitamise eest ja 8-tunnilise tööpäeva seaduse eest neil mail, kus see seadus veel puudub.

Kongress on arvamisel, et need püüded annavad tagajärgi kõigi tööliste ühijel kaasarühkimisel ja kutsub sellepärast tungivalt üles kõigi maade tööliisi ühinema ametiühijusliku Internatsionaaliga, mis neile aitab tegelikult kindlustada 8-tunnilise tööpäeva ja 48-tunnilise töönädala.

Peale Walimiskomisjoni teadaannet, teeb *Sassena* komisjoni nimel ettepaneku walida büroo endises koosseisus: Mis juhatusse puutub, siis ei ole ajapudusel võimalik kõigi maade poolt esitajaid walida. Maade organisatsioonide kohta, kes veel ettepanekuid teinud ei ole, korraldab asja juhatuse. See ettepanek võetakse samuti ühel häälel vastu.

Peale selle kui juhataja Austria jeltlimehi tänas hiilgava kongressi korralduse eest ning lootust avaldas, et Ameerika ning teiste veel mitte Liiduga ühinenud maade tööliisorganisatsioonid pea tee leiaks Amsterdamis Liitu, lõpetatakse kongress „Internatsionaali“ laulmisega.

Rahvusvaheline sõja vastu võitlemispäew 21. sept. 1924. a.

Rahvusvahelise ametiühijuste kongressi ajal Wienis pidas oma koosolekut Sotjialistliku Internatsionaali täidejaatav nõukogu (Londoni Internatsionaal), kes ühes R. A. Liidu juhatuselga (Amsterdami Internatsionaal) järgmist otjustas:

Täidejaatav nõukogu otjustas käesolemal aastal kõigis maades mõimstate demonstratsioonidega meele tuletada sõja lahtipuhkemispäewa ning organiseeritult sõjaks warustamise ning sõja heaks kätutustöö vastu võitle-

mise tarwidust laiadele rahwahulkadele selgitada.

Meie demonstratsioonid algagu päewal, mil sõda süttis, päewal, mil unustamatu maailmarahu eest võitleja Jean Jaurès mõrtsuka käe läbi langes. Selleks päewaks avaldavad ühise manifesti Sotjialistlik Tööliisinternatsionaal, Ametiühijuslik Internatsionaal ning Sotjialistlik Noorte Internatsionaal.

Suurimaks demonstratsiooni päewaks maailma rahu eest olgu aga 21. september. Sep-

tembrikuul on Töölisinternatsionaali kuuekskümmes aastapäev. Rahvusvaheline proletariaadi organisatsioon, kes võitluse rahu eest tähtsamaks teguriks peab saama, ühendab millestuse Internatsionaali asutamise rahumoustratsioonidega. Internatsionaali aastapäeva pühitsemise 2. tähtpäevaks on 28. sep-

tember, sest Rahvusvaheline Töölisinternatsionaal ajutati Londonis 28. sept. 1864. a.

Et demonstratsioonid sel aastal võimalikult mõjurikkalt läbi viia, on tarvilik, et igal maal täielik üksmeel walitseks Sotsialistliku Internatsionaali ning Ametiühijusliku Internatsionaali organisatsioonide wahel."

Kuueenda ülemaalise p. t. t. teenijate kongressi resolutsioonid.

Nagu eelmises Ametiühijuslike kuukirja numbris juba kirjutatud, peeti p. t. t. teenijate 6. ülemaalist kongressi tänawa aasta 27. aprillist kuni 1. maini Tallimas. Kongress kestis 5 päewa ja selle jooksul tehti hull teenijate huwide lahendamise puutuwat tööd, millest tiirema iseloomuga otsused siin ja muist järgnevas numbris awaldame.

Organiseerimise ja walitjuse tegewusega kontakti loomise küsimuse kohta wõeti järgmised resolutsioonid wastu:

1) Terwe p. t. t. teenijate pere peab tihedamalt oma k./ü.-je ümber koonduma ja arusaama organisatsioonide tähtsusest ja wajadusest, see on võimalik ainult siis, kui organisatsiooni juhatus ja tema liigete wahel täielik usaldus, ning arusaamine walitseb ja nad üksteist igakülgselt toetawad.

2) Osakonnad ja keskjuhatus peawad tegewõimjad olema ja nende eesotsias aktiivsed jõud töötama. Intensiwsema organiseerimise töö algatuse peab wõtma oma peale keskjuhatus, millest tuleb walida tegewõimjad liikmed ka wäljaspool Tallimat. Kesj- kui ka osakondade juhatused peawad üksteist kõigis asjus informeerima ja isekesis alalises ühenduses olema. Samuti peab keskjuhatus k./ü.-je liigete eluliste huwide kaitseks Wabariigi põhiseaduses lubatud streigi õigust äärmise waduse korral tarwitama.

3) Kongress tunnistas tarwilikuks organiseerimise alal ellu kutsuda raiooni liitude instituudi ja kohustab oma tulerwast keskjuhatus, kui ka keskliitu walitud saadiku, selleks kaasa töötama, et keskliidu põhikiri wastawalt täiendatud saab kuni asja legaliseerimiseni tuleb kohalistel osakondadel teiste riigi- ja omawalitjuse teenijate kutseühijuste kohaliste osakondadega blokkeerida ja nõnda raioonis liitude tegelikule organiseerimisele asuda.

4) Et kutseühijus oleks mõjuwõimuline oma püüete täidewõimises, siis tuleks ka tingimata raudtee kutseühijusega liituda, mille teostamine jätta keskjuhatus hooldeks.

5) Et keskjuhatus omal laia tööwäljal eest

leiab, siis on selle korraliku asjaajamiseks tarwilik palgaline sekretäär ametisse wõtta ja selle kulude katteks liikumaksu 100% tõsta, ning muud iseketulekute juurendamise abinõusid leida katjuda.

6) Et kutseetika määrustiku kawa endine keskjuhatus kongressi ajaks kokku ei saanud seada, jättes see küsimus 6-da ülemaalist kongressil arutamata, ja kohustada uut keskjuhatusi järgnevas ülemaalisteks kongressiks kutseetika määrustiku kawa kokku seada ning kongressil läbiwaatamiseks ja kiinitamiseks ette panna.

7) Teenijate ametisse nimetamisel ja kõrgendamisel, isearanis aga administratiiv kohitadele määramisel, peab posti peawalitus kohalikkudest p. t. t. teenijate kutseühijuse osakondadelt nende arwamist küsima ja neilt jaatud otsustega arwestama. Samuti peab post walitus teenistuse huwides tehtawate ümberpaigutuste, karistuste ja ametist wallandamise korradel, teenijate töowõime hindamisel, uute ametite andmisel ja ametjätkudes kõrgendamisel p. t. t. teenijate k./ü. kohaliku osakonna ja keskjuhatus arwamise peale rõhku panema.

8) Ühingu põhjendatud nõudmisel peab karistatud saama iga juhtival kohal seijew isik, kes alluwate teenijate õigusi jähkindlalt ignoreerib, kel despootilised kalduwused on ja kel mõnesugustel põhjustel kaas- ja alluwate teenijate usaldus puudub.

9) Kohalike asutuste majanduskomisjonid peawad ühingu poolt delegeeritud olema, mis läbi mitte ühki teenijate, waid ka riigi huwid paremini kaitstud saaksid, sest ülemaa walitud isikud talitawad ka wiimase näpunäite järel.

10) Teenijate ametijätkudes kõrgendamise peab siindima nii nimetatud schanside süsteemi järel.

(Schanside süsteemist kirjutame edaspidi pikemalt.)

11) Schanside süsteemi tuleb järgmiselt tarwitada:

a) Asutuste koosseisud ametijätkude järel

peavad kindlaks määratud olema, ja väljakuulutatud ringkirjaliselt. b) Mjuustruuant kohte, peale juhtivate, ei kuulutata välja. c) Stõrgenduste puhul nõuavad, peale oriaajutuse teenija, ka teiste ajutuste teenijad järgmiste tõrgemate teenistusasutuste peale tanoideerida, usjuures teise ajutuse teenijal arvesse võetakse perioodiliselt kokkuseatud schansid. d) Komisjonid asuvad k./ü. osakondade juures; maaajutustes, mis asuvad eemal osakonna juhatuselt, kuuluvad teenijate esitajana moodustavasse komisjoni vastava k./ü. osakonna juhatusel esitaja ja kohapealt walitud teenijate esitaja. Komisjoni liigeteks osakonna juhatusel asubohas nõuavad olla ainult juhatusel liikmed. Väljaspoolt k.-ü. osakonna asubohata: juhatusel liige ja teenijate esitaja koha pealt. e) Kõsimuste otustamine, mis ülerrikkise iseloomuga, kuuluvad keskjuhatusel kompedentfi. f) Komisjoni liige enda atesteerimise kõsimuse otustamisest osa võtta ei wõi. g) Teenistuse alal ettetuhtud wääratuste üle peetakse registratuur, kusjuures iga üksiku wääratuse juhtumine teenijale teatavaks tehakse ja wõimalus jätakse seletust anda. Wääratused peale asjaolude väljaselgitamist loetakse wabandatawateks ja mittewabandatawateks. Sissetulnud komisjoni liigete protestid otustab peakomisjon. Rafuldamata teenijate protestid lahendab keskjuhatus.

Pensiooni seaduse kawa § 7 juurde lisati järgmine lause: „Kui riigiteenija oma wanaduse läbi eritõlle kõlbmatuks muutub ja temale teist tööd samas ametkonnas sama palgaga anda ei saa, tuleb temale pensiooni, peale pensiooni wäljateenimist, ilma wanaduse alamäärara arwotamata maksta hafata“.

Riigiteenistuse seaduse kawas, mis nüüd wahapeel Riigikoogu komisjonides muutunud on ja mille tõttu paljud parandused tarbetuks on saanud, leiti peale muude muudatuste tarwilikuks uue paragrahwi sissewõtmine järgmise sõjuga: „Riigiteenijate tööaeg ja tööaja wältus määratakse kindlaks eriseadusega“.

Tõbaja ja puhkuse kõsimuse kohta wõeti järgmised resolutsioonid wastu:

1) Postiametkonnas peab 6-päewane töönädal ja samane tööpäewa pikkus maksta, nagu teisteski riigiasutustes.

Suuremates telefonil kesjamaades ei tohi tööaeg aga üle 36 tunni nõdalas olla.

2) Postiametkonna ülesannetest tingitud eritõõ aja, nagu seda õõ- ja pühapäewa töõ on, peawad eelmise punkti kohaselt kompenseeritama.

3) Peale punkti 2 nimetatud eristuse on töõ postiametkonnas mitmesuguse intensiiv-

suwega, jellepärast tuleb tööaeg intensiivsuwesele wastawalt normeerida ja intensiivsema töõ jaoks wõhemad normid määrata.

4) Selmises punktis tähendatud alustel tulewad praegused töõnormid parandada.

Sarnastes asutustes, kus tööaeg pikf ja teenijate tööpäewa kestus normidega läbiwõidaw ei ole, tuleb koosseisu määramist peale töõnormide ka weel ajutise lahtioleku ajaga reguleerida, kusjuures peats silmaspeetud olema igasugused haigeksjäämised ning õigustatud puhkused.

5) Koosseisuus ettenõhtud, kuid tegelikult puuduwate, teenijate palf peab selle ajutisele, eelarwe finnitamisel, välja antama nende teenijate wahel ärajaotamisteks, kes tegelikult puuduwate töõ ära teewad.

6) Neile postiametkonna teenijaile, kes seni puhkust ei ole saanud, tuleb wõimaldada saamata eesitätt ja wõimalikult suwefuudel.

Saamata jäänud puhkust, samuti ka ületunni töõ eest tuleb eritasa maksta.

7) Tehnilise personaali üldpuhkust ei wõi posti peawalitfuses, kohapealsete wõimaluste torral suwefuudel mitte takistada.

8) Tõõ lihtjüstamine, eriti maakonna t. t. wõrkude raamatupidamises, tuleb kiireks korras läbi wiia. Maakonna t. t. wõrkude kantselei- ja arwepidamise töõ lihtjüstamise otsustarbeks tuleb käesolewa aasta remonttõõde lõpul wõrgu ülemate ja jaoskondade juhatajate konverents Tallinna koku kutsuda. Minult asjaajamise lihtjüstamisel ja eelarwe järel lubatud kiireks korras kohtadele määramisel on wõimalik normide järel määratawa koosseijuga ajutuse töid täita ja ka teenijatele jeaduslikka puhkusi wõimaldada.

9) Kongress tunnistab eeltõhendatud korrektiwidega Teedeministri poolt postiametkonnas maksta pandud töõnormid tarwilikuks. Tehniliste töõde normid, ehk küll Weene walitfuse aegsetest nõudlikumad, tunnistatakse selle parandusega, et ka maakonna t. t. wõrkudes iga 500 abonendi kohta üks meister antaks, otstarbekohasteks.

Tehniliste töõde edufaks täitmiseks tuleb õkonoomiaast 60% töõtõtjatele ergutusrahaks ja 10% posti peawalitfusele ratsionaalse töõkorralduse organisserimise preemiaaks määrata.

Maakonna linnades tuleb telegraafi-telefoni eksploatatsioon riiklistest hmidest wäljamineks täielikult maakonna t. t. wõrkude ülemate peale panna.

Kui tegelik koosseis normi järel kuuluwast koosseijust wõhem on, tuleb palga krediidid õkonoomia ametkonna wastawa ajutise teenijate wahel palga lisaks ära jaotada.

Palga ja warustuse kõsimuse kohta wõeti järgmised resolutsioonid wastu:

1. Palga määraks võtta riigi- ja omavalitjuse lepitliidu 1924. a. 19. veebruari määratgurirja nr. 20 normid.

2. Tunnistati tarvilikuks tehnilisi agente igal ametalal järgmises proportsioonis kajatada: wanemaid — 25 prots., 1. järku — 50 prots. ja 2. järku 25 prots., mille kohaselt ka eelarvetes wakanfid tulewad nõuda.

3. Tunnistati tarvilikuks: a) uute palganormide maksmapanemine 1924. a. 1. jaist maist alates, b) ühe kuu palga ettemaks uute palgade arvel, c) tajumaksmine tehtud ületunnitöö eest üldmääruste järel.

4. Tunnistati tarvilikuks wabariigi walitjusele ultimaatumi ettepanek, kus nõuda kattegoriiselt R. ja D. teenijate lepitliidu eeltahendatud määrgurirjas nimetatud palgamäärade elluwimist 1924. a. 1. maist.

5. Tunnistati õiglaselt nõuda:

a) kõike tehnilisi agente warustada wormiriidega;

b) montööre, postiljone ja telegrammiwandjaid warustada wastawate jalanõudega,

c) wormiriiete kandmise aega wähenendada wastawalt töö iseloomule.

(Järg järgmises numbris.)

Riigiteenijad endi kutsehuwide kaitsmisel.

Gd. R—n.

Tallinna riigiteenijate seas olid talwel ja kewadel suuremad liikumised, wõiks ütelda isegi tormid, mis ennustawad juuremat õhupuhastust ja energilisemat tööd oma kutsehuwide kaitsmisel. Kewadine peakoosolek, mis kujunes wana juhatusje ja üldje seniie tattita libedaks arwustamiseks, jõudis lõppeks ühisele arwamisele, et riigiteenijaid peab laiaulatulisemalt organiseerima, neist wälja ajama wana tshinowniku waimu, kaswatada ühistunnet ja õstust oma huwide eest wäljaastumiseks.

Koosolekul esinew oppositsiooni rühm, kellel enam-wähem kindlad põhimõtted olid ülles seatud, sai juhatusje walimisel enamuse juhatusje kohtadest.

Wõiks karta, et oppositsiooni kujunemisega mitmesugused õdrumised esile tulewad ja juhatusjes „wanade“ ning „uute“ meeste wahel tõsisemad lahingulõõmised jatkuvad. Nõõmustawalt ei ole jeda seni olnud. Ka wanadki jaawad aru ja pooldawad jeda, et riigiteenijaid on waja laiaulatulisemalt koondada, waatawad aga kaunis skeptiliselt jelle teostamise wõimaluse peale. Nad leiawad, et riigiteenijad on üldje loitud ja passiivne element.

Peab libedusega tunnustama, et neil õigus. Kuid see ei õigusta kaugeltki weel mitte riigiteenijate juhte kaed ülles tõstma ja asju omamoodi lasta minna. Just jelle loiduse wastu esimeses järjekorras tulebki sõna alustada.

Kõige loiuma osa riigiteenijatest moodustawad kindlasti naisteenijad — see masinakirjutajate ja registraatorite hull, kelle huwid firjutusmasinast, julepääst ja wast weel mõnest toimingust üldje kaugemale ei küüni. Kuid naisjed alluwad hõlplastki üksikute energiliste mõjudete ja hea organifatiooni juures wõib moodustada neistki kaunis kindel wäerind.

Selle organiseerimise hõlbustuseks on katjunud uus R. ja D. teenijate Tallinna osakond pearõhku panna tugewa esitajatewõrgu loomise peale, mis moodustub kõigi ametajustete wolinikkudest. See wõimaldab alalist kindlat kontakti pidada kohtadega ja huwide kaitsmise puhul koondada protestide taha reaalselt pinda.

Teatud poolt on katjutud näidata, et riigiteenijad kui osakesjed riiki juhtiwast aparaadist wastuwaidlemata peawad alluma nende isiklisi huwe piiramatele korraldustele, jelt nad end riikliste huwide arwel lautada ei wõi. Kuid on siiski näha, et need korraldused sageli mitte millegiga põhjendatud ei ole, et meie riigiaparaati juhtiw kõrgem organ sageli riigiteenijate huwidega liig wähe arwestas ja teenijat puutuwal korraldustel riikliste huwidega liig wähe ühijt, ja lõppeks — riigiteenijate õhwrisktoomisel riiklistele huwidele peab olema ka oma piir, et üldje mitte terwet aparraati kraami ajada! Mii oli see näiteks riigiteenijate tööpäewa pikendamise puhul, kus peaaegu mõista anti, et muidu riik hukka läheb, kui riigiteenijad mitte kahetsa tundi päewas ei töötä. Siis wõida ometi wimaks seitstme tunniga leppida ja riik ei katatse jugugi hukka minna. Tuleb ilmiks pealegi wäga imelik asi, — leitakse isegi, et riigiteenijatel liig wähe tööd, et neid liig palju, waja koosseijusi kokku tõmmata. Jääb üks järeldus — riigiteenijate tööpäewa taheti jelleks pikendada, et siis pärast wõimalus oleks koosseijusi kokku tõmmata. Mingijugusel põhjuel hakati täiesti tagant otjast peale: esiteks pikendatakse tööpäew, siis wähendatakse koosseije ja lõppeks waadatakse, kuidas jaaks tööd kokku tõmmata!..

Siin, kus riigiteenijate kallal niijuguseid rasteid operatsioone toimitakse, on lihtsalt kat-

juu vajadus, et riigiteenijad hästi organiseeruks, et nendele operatsioonile waludele wääri-
lijelt wastu panna.

Kahetsatunnilise tööpäewa asjus andis see organiseerimatus end tunda. Suure waeroa-
ga jai tööpäewa poolteireitunnilise pitenduse
pooltunniliseks kokku suruda, olgugi, et selle
poollegi tunniga midagi läte pole wõidetud.
Poolteisttunniline lõunawahaeag julas kokku
pooltunniliseks ja on nüüd, tänu taewale,
täiesti kaotatud. Saab waid weel küsida, mil-
leks oli wajaline sarnane järelkaalumata kor-
ralduse tegemine, kui pärast wõimaliku leiti,
iegi wajalise, jeda ära muuta!

Omast kohast oli siiski sel „uundusel“ oma
juur teene — ta tegi riigiteenijatele selgetks, kui
organiseerimatus nad on ja kui wajaline neil
jee organiseerumine.

Nüüd, kus koosseijude wähenamine päe-
wakorras, kus wõiwad tulla esile isejugused
wäärnähitused, seisab jällegi riigiteenijate orga-
nisatsioonil ees rohkesti tööd. Waewalt, et kee-
gi riigiteenijateft koosseijude wähenamise
wastu protesteerib, riigiteenijad just ise on ja-
geli selle peale tähelpanu juhtinud, kui keeru-
lijeks meie ajutustes asjaajamine ja töö aetud
ja selle tõttu ka koosseijud juureks puhutud.
Kuid imelikuna tundub riigiteenijatele jee, et
hakatakse koosseijude wähenamisega peale,
lootes, et küll töö siis iseenejelt jaguneb. Sihtne
riigiteenija, kantseleiametnik, kes igapäew jeda
tegelikku tööd teeb, on üllatatud! — Juba
nüüd on niifugusi nähtusi, kus ühes kohas
ametnikud on tööga üle koormatud, teises ko-
has haigutades nurgast nurka jalutawad, mis
jaab weel siis, kui koosseijusid kokku tõmma-
takse. Kohad kärbitakse maha, ilma et teada
oleks, kas töö jeda lubab, kas tööd ära jaotada
jaab ja kas tööd üldse lihtjastadagi jaab.
Wõib olla, et kui tööd lihtjastadakse ja töö roh-
kus järgi uuritakse, kujuneb wõimalus rohkem
ametnikke wabastada, kui jeda tõesti tehakse.
Ja lõppeks, kui juurt osa wõib mängida siin
jälle igajugused juhted ja onupoja poliitika!
Sarnase töökoondamise wiisiga, mis koosseiju-
de koondamisega algab, on kahtlustele täieline
wabadus antud. Siin wõib aidata jällegi
waid riigiteenijate hea koondus, kes wälja as-

tub üldise kui ka iga üksiku juhtumise puhul riigiteenijate kaitseks.

*

R. ja D. teenijate Tallinna osakonna juha-
tus on seni töötanud kaunis intensiivselt.
On, nagu juba eelpool nimetatud, loodud kindel
esitajate wõrk, mis moodustab wolinikkude
kogur. On wäljatöötatud wolinikkude kogur
põhjalused ja koduford, mis wolinikkude kogur
eesmärgi, abinõud eesmärgi saamutamiseks ja
tegewuse kindlaks määrab. Esitajad teewad
kohtade peal kihutustööd, korraldawad amet-
fondades informatsioonile koosolekuid jne. Sel-
lega on woliniku (esitaja) peale pandud täht-
jad kohustused. Oleneb täiesti esitajast, kui-
wõrra ta juudab kaasteenijate peale mõju
awaldada ja üldisele tegewusele kaasa tõm-
mata.

Wolinikud täidawad teatud ajawahede
järgi küsimuslehed, mis pildistawad woliniku
tegewust ja ühtlasi ka selle ajutuse teenijate
meeleolu ja huwe, kus wolinik tegutseb. Neil
lehtedel on juur tähtsus, kuna nad wõimalda-
wad tähelepanna, kuidas küsil töö areneb.
Ühtlasi on need lehed huwitawamaks mater-
jaliks meie riigiteenijate huwide tasapinna
pildistamisel.

Osak. juhatus on omawahel wiinud läbi
hea tööjaotuse, nimelt üks osa juhatus, kes
riigiteenijate organiseerimist juhib ja teine
majanduslise külje korraldamiseks. Kuid tu-
leb ilmsiks nähtus, kus ühed töötawad üle jõu,
teised aga passiivsemalt pealt waatawad.
Oleneb ju paljugi sellest igatahes, kuidas loo-
dus kellelegi energiat ja algatuswõimet jaga-
nud, kuid käesolewal juhtumisel tohiks loota,
et kõik oma töö tähtsust wäärikselt hindaks ja
wõimiste kohaselt täie energiaga kaasa töö-
taks. Riigiteenijad igatahes ei ole nii üks-
kõiksed, et ei piüta hinnata oma walitute tä-
nuwäärt tööd. Kuid wõiwad ka arvustada
kibedalt, kui ilmsiks tulewad saamatus ja lo-
dewus.

Loodame, et R. ja D. teenijate Tallinna
osakond ja tema juhid wärskendama õhu juu-
rewoolu toojateks saamad üldse riigiteenijate
ellu, eriti kefliitu ja teisteske riigiteenijate
kefjuhtiwatesse orgaanidesse.

Riigi ja omawalitusteenijate kefliidu märgutiri koosseijude wähenamise kohta.

Riigi- ja omawalitusteenijate kefliit on
ametiastutuste koosseijude kokkutõmbamise as-
jas riigivanemale, wabariigi walitusele, kõi-
gile ministritele ja riigikontrolöörile ning Riigikogu
juhatusle saanud järgmise märgu-
trja:

Meil wiivitatakse sihilikult riigi- ja oma-

walitusteenijate kohta käiwate ajakohaste hä-
dawajaliste seaduste ja määruste maksmapa-
nemisega. Nii näitaks on riigi- ja omawalit-
usteenijate pensiooni seaduse eelnõu wabariigi
walituses ja Riigikogu komisjonides juba 5
aastat kaalumisel olnud ja lõpuks Riigikogusse
jõudmisel ei pühendatud sellele seadusele täht-

juhule vastavat hoolt; jama ja veelgi juurem viivitus on riigiteenistusseaduse läbiwaatamisel.

Riigiteenijate palgad, iseäranis madalamatel astmetel, on kogu Eesti riigi kestvuse ajal madalad olnud.

Seniste palganormeerimiste praktika näitab, et valitus ei tahagi alamate ja kestmiste astmete riigiteenijate seisukorda parandada, sest igal normeerimisel on töötasu rahuldavalt kõrgendatud ainult kõrgematel ametniskudel, kuna alamatele wormi täitmiseks wähe juurde lijatud.

Walitjuse majanduspoliitika tagajärjeks on järjeist kaswaw elufallidus ja Eesti margakursi langemine, mis laialiste rahwahulkade elamis-tingimused wäljakannatamata raskeks teeb ja üldist wiletsust suurendab.

Sukatuse äärde wiidud riigi majanduspoliitikat ja kuristikku heidetud Eesti margakursi kawatseb wabariigi walitus niisid sellega parandada, et umbes 15 protf. riigiteenijatest teenistusest wabastab.

Riigiasutustes tuleb ehiteks töökorda muuta ja kindel süsteem walitjuseasutustes tegevuses ning asjaajamises maksma panna ja ainult siis ülearuks saanud tööjõu wallandamisele ajuda.

Soosetjude wähenemiseks wajaliste eeltööde ärategemise korral tuleks siis kefliidu arwates ülearuks saanud riigiteenijate töölt wallandamisel järgmisi põhimõtteid silmaspidada ning neist olenevaid korraldusi rutu ellu wiia:

1) Pensioni-seaduse maksimahhamiisel wabastada kõik töowõimetud riigiteenijad teenistusest. Sel teel wäheneks riigiteenijate arw kefliidu arwates umbkaudsest 800 inimese mõrra.

2) Abielupaarid, kus nii mees kui naine kas riigi- ehk omawalitjuseasutuses teeniwad, tulewad nii korraldada, et ainult üks neist riigi ehk omawalitjuse teenistusse jääb.

Arwatamasti saaks sel teel 1000 inimest töölt wabastada.

3) Riigiteenijad, kes mitmesuguste teenete eest on maad saanud ja jeda maaseaduse põhjal isiklikult harima peaksid, tulewad riigiteenistusest wallandada ja neid isiklikule maaharimisele sundida.

4) Võukad liikumata waranduste kui ka elujõuliste ehk küllaldaselt sisjetulekuid andwate ettevõtete ja äride omanikud ehk rentnikud, kellele riigiteenistus kõrwaltööks on.

5) Võukate wanemate tütreid, kes teenistuses mitte ülespidamise teenimise pärast ei ole ja kellede töö jelle tõttu ka wähe wilejatas on.

6) Edasi tuleks teenistusest wabastada kõik nõrgalt Eesti keelt õskajad ja muulajed, kes Eesti riigi olemasolu wastu täiesti ükskõiksed on.

7) Ametasutuste ülemate tööskuist ja korralduswõimet tuleb kontrollleerida ning kõik need, kes asja ei tunne ja oma ülesannetega hakkama ei saa, töölt wabastada.

8) Siikvideeritawate ametfondade liikideerimine tuleb lõpetada, sest et see rohkem maksab kui põhimõtte wäärt.

Gettoodud põhimõtete järel käies saaks kefliidu arwates töölt wabastada umbes 3000 teenijat.

Riigiteenijate juurema-aruulist töölt wallandamist tuleb kõige juurema ettewaatuslega toimetada ja silmas pidada, et töölt wabastatud teenijad majanduslikku kuristikku ei langeks ning jelle tõttu senistest riigitruudest kodanikkudest riigi wastasteks ei saaks.

Noori inimesi ei tuleks riigiteenistusse mitte kergel käel kutsuda, et neid pärast, kui nende ettemõtklikkus juba atrofseeritud on, jälle mõne aja pärast nõrgestatud kujul wulitjale jaata.

Sarnase asjaolu ärahoidmiseks tuleb kohe ja ilna mingi ajawiitufeta riigiteenistusseaduse kawas ettenähtud riigiametnikkude reserveerw töö- ja hooletandeministeeriumi juures ellu kutsuda ning ametasutustele ära keelata wäljaspoolt teenijaid tööle wõtta, kui riigiteenijate reserveis endised riigiteenijad tööd ootamas on.

Töölisliikumine Eestis ja wäljamaal.

Rahwuswaheline Ametiühijuste Liit ja Matteotti surmamine.

R. A. Liit saatis Itaalia ametiühijuste Skidule Matteotti surmamise puhul järgmise

telegrammi: Liitunud ametiühijuste nimel avaldame sügawat kaastunnet ja kestwat solidariteeti Itaalia proletariaadile Matteotti surmamise puhul fascistide poolt. Loodame, et fascism, kelle arwel juba tuhanded tapmised, tulifüütamised ning laastamised, mis terwet

maailma jälestustundega täidab, pea kaob ning teed annab oludele, mis ka Itaalia tööliskitkumisele avab tegevusvõimaluse.

(R. A. L.)

Ametnikkude ning õpetajate Internatsionaal.

Mjutine ametnikkude Internatsionaali täidesaatev komitee, mis mineva aasta juulis kuul asutati, pidas hiljuti Wienis istumist. Otsustati Internatsionaali asutamiskongressi ära pidada 27.—31. oktoobrini Pariisis. Uute Internatsionaali võetakse vastu ka õpetajate liidud. Viimasel aastal teatasid oma ühinemissoovist käesoleva Internatsionaaliga järgmised maad: Austria, Saksamaa, Tšehho-Slovakkia, Prantsusmaa ja Holland. Odetatakse asutamiskongressile ka Inglismaa ja Belgia esitajaid. Internatsionaali kuuluvad ka juba 70.000 Prantsuse, 5.000 Austria ja 7.000 Saksa õpetajat.

(R. A. L.)

Riietewalmistamistöölise Internatsionaal.

29.—30. mail oli Wienis rahvusvaheline walmisriiete walmistamistöölisühifuste Riidu kongress. Schweitzi rätsepatööliste ametiühifuse ettepanek, võtta vastu liikmeks Wene ametiühifusi, lätkati suure häälteenamusega tagasi. Kongress võttis selle kohta järgmise resolutsiooni vastu: „Konverents teatab, et liikete küsimuses Riietewalmistamistöölise Internatsionaalile on siduvad Amsterdami otsused. Wene ametiühifuse ühinemine meiega on seni võimata, kuni ta Moskwa Internatsionaali kuulub ning ta kohustatud on Amsterdami Internatsionaali wastasteid juhtnööre täitma. Konverents teatab edasi, et sotsialistlike ning kommunistlike ametiühifuste wastolu kõrvaldamiseks ühifutes maades on tööliskitkumise tähtsamaks ülesandeks. Konverents loodab, et Wienis kokkuastuw ametiühifuste kongress kõik teed ning võimalused ära kasutab, et mõlemaid Internatsionaale ühendada, nii et tagurkuse kaswawale võimule töölised suudawad vastu seada tugewa ühendatud ametiühifuslise organisatsiooni.“

(R. A. L.)

Tallinna töölised nõuawad palgade normeerimist wastawalt elukallidusele.

1. juulil peeti Tallinna wabrikute töölise wanemate üldkoosolek, kus muuseas resolutsioonid vastu wõeti, milles nõutakse tööpalkade kõrgendamist ja kindlustamist sellega, et palgad kulla alusele seatakse.

4. juulil käis töölise saatfond selles asjas tööhooletandeministeeriumis, kus selle peale tähelepanu juhtis, et wiimasel ajal elutarbeainete hinnad on tõusnud, tööpalgad aga endisteks jäänud.

Peale selle wähenewad palgad marga kurfi langemise tõttu, sellepärast on waja tööpalgad, nagu lepingute sõlmiminegi, seada kulla alusele.

Töölise esitajad nõudsid, et palgade uuesti korraldamisel wõetaks päewapalga alamääraks 3 Rootsi krooni (praeguse kurfi järele 1 Rootsi kroon 110 Eesti marka).

Peale selle tuleks ministeeriumi algatusel kogu kutsuda segakomisjon, kus esitatakse töölise ja tööandjate esitajad.

Weel ford katse põllutöölise tööolusid reguleerida.

Riigikogu sotsialdemokraatlik rühm on esitanud seaduseelnõu, mille järel juhtumistel, kui segakomisjonid fundmäärusid põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamiseks ei suuda wälja töötada, need tööhooletandeministeeriumis wälja töötatakse ja järgmise põllutöö aasta peale maksma pannakse.

Samasugune ettepanek tehti sots.-dem. poolt ka esimesele Riigikogule, kuid lätkati siis tagasi.

Mõisaküla raudteetehaste töölise nõudmised.

Mõisaküla raudteetehaste töölised on esinenud nõudmisega nendele suwepuhkust lubada ühefugustel alustel kuuteenijatega. Ka nõutakse teenistusest wabastamise puhul palga edasimaksimist järgmiselt: töölisele, kes enne wabastamist wähemalt kolm kuud ametis olnud — 2 nädala palk, töölisele, kes wähemalt aasta ametis olnud — 4 nädala palk, töölisele, kes wähemalt kolm aastat töötanud — 6 nädala palk? töölisele, kes wähemalt wiis aastat töötanud — 3 kuu palk. Et raudtee riigi kasutada, siis on Mõisaküla töölised saatnud palwed oma otuste toetamiseks kõigile pahempoolsetele Riigikogu rühmadele, alates tööerakonnast. —

Balti puuwilla wabrik jääb ajutiseks seisma.

Rahakitskusele on Balti puuwilla wabrik kõigile oma töölisele üles ütelnud. Sealjuu-

res antakse osale — umbes 700 töölisele — lõpuarved kogu kätte ning maksetakse kahe nädala paik ette, kuna ülejäänud osa — umbes 1000 töölist — lahti lastakse 12. juulil. Kuna neile üles öeldud, siis ei saa nad enam palka ette. Üldse töötas Balti puuvalmistamabriku 1665 töölist ja 89 ametnikku.

Tööseisak ei olewat tulnud ei tellimiste, ega ka mitte materjali puudusest, vaid krediidide puudumisest. Tellimisi olla isegi sedawõrd rohkesti, etabrik kahe vahetusega töötada võiks. Viimasel ajal väljamaale müüidud kauba vastu saadud wekslid ei saa enam diskonteerida. Uuesti loodababrik tööle asuda 18. augustil, s. o. 5-nädalase seisaku järel. Selleks ajaks loodab ta wekslivõlgasid tarvilikul hulgal kätte saada. Seega jäävad kõik 1665 töölist miieks nädalaks ilma igasuguse sissetulekuta. Viimane asjaolu on seda raskem, et kõne all oleva mabriku töölised veel praegu endiste tööseisakute tagajärge all kannatavad. Tölmiste seisakute ajal anti mabrikumalituse poolt töölistele awansi, milliste summade kattes niüid palgamaksimisel 25 prots. kinni peeti. Praegu veel on see wõlasumma poolteist miljoni suur. Ametnikkude seisuford on seford kergem, nimelt arwatakse seisaku kuu neile juuiks puhusekuuks, millise aja eest palka muidugi edasi maksetakse.

Seisuforda raskendab veel palga üldine wähesus kui ka eriti see, et mabriku walitus käesolewa seisaku ajaks end awansi andmisest ära on ütelnud.

Kuuldawasti wõtab töö-hoolekandeministerium küsimuse neil päewil arutusele.

Türi paberimabrik seisma jäänud.

Peale jaanipäewa, 25. juunil, jäi Türi paberimabrik seisma. Teada oli see töölistel kuu aega tagasi, kuid siis rääkisid sellest üksikud ja sellepärast ei pandud seda täheleegi, peeti tuulest wõetuks.

Ilma tööta on praegu suurem osa töölist, kuna ainult mõned töölised, hooiwuhjad jne. tööd edasi saavad.

Palgad olid Türi paberimabriku kuni seisumajäämiseni wäga odamad: päewapalk 120 margaline, kuna ainult kütitööga suudeti kõige rohkem 150—200 mrf. teenida. Viimasel ajal ei ole töölised kordagi palgade kõrgendust nõudnud.

26. juunil pidasid töölised kopsokolekut, kus muu seas ka mabrikumalitusest töö alguse kohta teateid nõudsid, kuid selleks mingisugust kindlat wastust ei saanud.

„Dwigateli“ tehas wähendab tööliste arvu.

Wene wedurite parandustööde lõpu ja uute tööde puudumise puhul on „Dwigateli“ tehas töölistele ja ametnikkudele lõpuarwete andmist alustanud.

Juba maikuu lasti lahti 66 töölist, kuna juunikuus juba 80 lahti lastud. Praegu ulatab tööliste arm kõigest 162 peale, kuid on veel oodata lahtilaskmist, sest ehitusel peale trammiwagunite ja loomusrongi midagi juuremat pole, mis tööjõude wajaiks.

Põlewkiwifaewandustes töölisti küllalt.

Tööliste arw põlewkiwifaewandustes on kewadeist saadik hoogjalt tõusnud, praegu on Rõhtlas 1100 mees- ja 400 naistöolist, Rukrufel 250 mees- ja 15 naistöolist, kõik kokku 1800 töölist.

Et faewanduste põlewkiwitoodangut praeguste tellimiste täitmiseks enam tarwis tõsta ei ole, siis on tööliste wastuwõtmine ajutiselt seisma pandud. Ka sinna ei ole enam töökaia tarwis.

Töö käib Rõhtlas kahe wahetusega, 16 tundi päewas, Rukrufel maa-aluses faewanduses 3 wahetusega, 24 tundi päewas.

Räpina paberimabriku streik lõkwideeritud.

Jaanipäewa eelhommilul algas Räpina paberimabriku streik. Mabrikumalitus oli lubanud selleks päewaks õiendada tööliste palgad, mis 1.—16. juunini õiendamata olid. Rahapuudusel ei saanud aga mabrik oma lubadust täita.

Rõhale sõitnud töökaitse 5. jaosk. komisjaril hr. Renal ning aktsjajelksi asjaajajal direktoril läks korda streiki lahendada järgmiste tingimistega: mabrikumalitus maksab streigipäewade tööpalga; seni saamata palgast tasub weerandi kogu, kuna kolmweerandi hiljem esimeseks juuliks 16. juuni — 1. juuli paik hiljemalt 10. juulil. Veel lubati puudeandmist edaspidi korraldada tarwiduse järgi, kuna talwefuudeks kindlad normid määrati.

Streigist wõtsid osa kõik mabriku töölised — 85 isikut, peale kontoriametnikkude. Viimasel töötasid edasi, kuigi palk sama aja eest saamata.

Kuna töölised eluforterid õige wiletjad, siis nõudsid töölised ka nende korraldust. Järelewaatusel selgus aga, et osa elumajadest remonteerimiseks kõlbmatud. Nende ajemele ehitatakse tulewal aastal uued. Remonteerimiseks kõlbatud majad kohendatakse kogu.

Magu kuuleme, on praegune fitifikus wabrikuwalitjusel tingitud sellest, et suurem osa laubast wekslite peale müüdüd, millede diskonteerimine praegu raskestatud.

Pärnumaal ettevõtted ka rahalises fitifikuses.

Wiimastel kuudel põewad mitmed tööstuslised ettevõtted Pärnumaal raskest aineliselt kriisi, mis awaldub muu seas ka tööliliste palkade ajutises osalises kinnipidamises ja haigekassa makstude mittemaksmises. Nii on tulnud töölilistel maikuu jooksul 10 juhtumisel oma töötasu sellekohase riigiasutuse kaudu nõuda, kogusummas 148.200 marka, kuna paljudel juhtumistel töölilistel palka kohtuteel on tulnud nõuda. Haigekassa makse on maikuu jooksul politsei kaudu ainult kolmelt maakonnas ja linnas asjawalet ettevõtetelt nõutud 144.990 marga suuruses summas.

Tallinna orkestrantide puhkepäewa sundmäärus väljatöötatud.

Linna töökaitse komisjoni koosolekul, millest ka Tallinna wõõrastemajade ja restoraniide pidajate ning orkestrantide ühingu esitajad osa wõtsid, töötati lõpuliikult välja Tallinna orkestrantide puhkepäewa sundmääruse kawa ja saadeti linnawalitjuse kaudu walikogule finnitamiseks.

Sundmääruse kawa järel on nendes asutustes, kus alaliselt muusika mängimas, orkestrantidel puhkepäewaks esmaspäew. Selle korralduse alla ei kuulu, kes puhkepäewa orkestrantidele oma arvanägemise järel määrata wõiwad ka teiste päewade peale, kuid puhkepäewa igaal tingimusel peab antama.

Tallinna tööliliste seisuford muutub ikka raskestaks.

Tallinna wabrikute ja tehaste wanemate ühijel peakoosolekul walgustasid aruanded tööliliste raskest seisuforda ettevõtetes:

- 1) Dwigatelis: tööd wähe, palgad wiletjad.
- 2) Arullis: tööd wähe, mõnes jaoskonnas töötawad ainult kuuendekond töölisi.
- 3) Wene-Walti tehase: teenistuse olud wiletjad, on juhtumisi, kus ei jõuta enam töölilistele palka maksta, raha ei pidada olema. Vähemal ajal on oodata suuremaid tööliliste lahtilaskumisi.

4) Sadamatehased: tööd wähe, tuleb ette, kus töölised juba poolest päewast koju lähewad. Lubatud warsti 40 töölisi lahti lasta.

5) Tselluloosi: tööd on, lahtilaskumisi ei ole olnud. Palgad niisama wiletjad kui igalpool.

6) Walti puuwillawabrik: 28. juunil öeldud kõigile töölilistele üles. On ka juba sammusi astitud, et olukorrasse selgust muretse-da, kuid seni pole tagajärgi sel olnud.

7) Lutheri wabrik: tööd on küllalt, kuid lahti lastakse töölisi iga päew, et jälle uusi ja alandlikke tööorjasi saada; wanad minna „liig julgeks“.

8) Makarow: tööd wähe, palgad wiletjad. Oli juhus, kus direktor oli löönud ühte nais-töölisi ja teist käftiga loopinud, kuid härra ütleb, et tema lahtnud ainult töölisi „aidata“. Kohapeal, tööliliste koosolekul wõetud otsus wastu, et jarnane härra saaks kohe wärawast „liig julgeks“.

9) Rotermann: Rewadepoole oli tööd küllalt, kuid nüüd on wähe. Lubati lähemal ajal 200 töölisi lahti lasta, kui mitte niisuterade pealt tolli ei alandada. Palgad wiletjad.

10) Raudtee peatehased: Tööd oli, kuid walitjuse „terwendam poliitika“ hakkab ka siin oma mõju juba awaldama. Palka juurekõrjatele öeldi, et töölisi on küllalt, kui ei taha tööd teha, mine minema.

11) Linna elektriwaan: tööd on, palgad keefimised. 3. juunil oli ülesinnaline koosolek, kus lubati palka juure panna, kuid kui palju, pole teada.

12) Johanson'i paberiwabrik: tööd wähe, lähemal ajal lubati wabrik hoopis seisma panna.

Järgnevad läbirääkimised aruannete kohta. Lõonitatakse, et mitmed wabrikud oma wanemad koosolekule saatmata jätnud.

Seisuforda läbi arutades wõeti wastu ühel häälrel järgmine resolutsioon:

Silmas pidades, et elufallidus iga päewaga kasvab, sest et paberimarga wäärtus ikka langeb, et walitsewad ringkonnad ise enam oma marka ei usalda, kuna nad kuldkrooni alusel lepinguid tegema, laenusid andma jne. hakkawad, leiab koosolek, et töölisklassi ja kõigi palgateenijate senine näljapalk koguni naeruwääriliseks muutub, kui teda mitte ei tõsteta ja kindlale alusele ei seata. Koosolek otustab: 1. Nõuda, et palk maksetakse kuldkrooni kurfi järel, wõttes palga alamääraks kolme Rootsi krooni wäärtus. 2. Pöörata üldise Tööliliste ja Teenijate Ühisuse poole, et ta kõigile töölilistele ette paneks selle otsusega ühineda.